

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA
FALUKTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

ZADÁNÍ ÚZEMNÍ STUDIE ZELENÉHO
PROPOJENÍ MEZI VIDOULÍ A DÍVČÍMI
HRADY

Vedoucí práce: Ing. Vojtěch Novotný, Ph.D.

Bakalant: Sofie Šumanová

2024

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Sofie Šumanová

Územní plánování

Název práce

Zadání územní studie zeleného propojení mezi Vidoulí a Dívčími hrady

Název anglicky

Planning study assignment for green connection between Vidoule and Dívčí hrady

Cíle práce

Cílem práce je vypracovat zadání územní studie pro vyřešení zeleného propojení mezi zelenými klíny Vidoule a Dívčích hradů ze ZÚR hl. m. Prahy do územního plánu v prostoru Jinonice – Staré Butovice.

Metodika

Studentka vypracuje literární rešerši zaměřenou především na problematiku procesních náležitostí územního plánování v historické perspektivě, krajiny, zelené infrastruktury a rekreace. Získané poznatky využije pro zpracování a vyhodnocení analýz řešeného území z územně plánovacích dokumentací a územně plánovacích podkladů hl. m. Prahy, známých záměrů na změny v území, a terénního průzkumu území, které završí komentovaným výkresem pozitiv a negativ území a identifikaci klíčových témat k řešení. Výsledkem práce bude zadání územní studie pro změnu územního plánu hl. m. Prahy podle §67 odst. 1 písm. b) zák. 283/2021 Sb..

Doporučený rozsah práce

do 60 stran textu doplněného fotodokumentací a schématy podle potřeby

Klíčová slova

územní studie, Praha 5, Vidoule

Doporučené zdroje informací

Farr, D., 2008. Sustainable Urbanism. On line: https://shahrsazionline.com/wp-content/uploads/2015/09/Douglas-Farr_Sustainable-Urbanismwww.shahrsazionline.com_.pdf
FŽP, 2020. Metodické pokyny pro zpracování bakalářské práce na FŽP. Nařízení děkana č. 01/2020, FŽP ČZU, Praha, 29 s.
Sýkorová, M. a kol., 2022. Voda ve městě. Metodika pro hospodaření s dešťovou vodou ve vazbě na zelenou infrastrukturu. ČVUT, UJEP, 216 stran.
zák. 114/1992 Sb. O ochraně přírody a krajiny
zák. 283/2021 Sb. O územním plánování a stavebním řádu

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – FŽP

Vedoucí práce

Ing. Vojtěch Novotný, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra plánování krajiny a sídel

Elektronicky schváleno dne 21. 3. 2024

prof. Ing. Petr Sklenička, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 22. 3. 2024

prof. RNDr. Michael Komárek, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 26. 03. 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci na téma Zadání územní studie zeleného propojení mezi Vidoulí a Dívčími hrady vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila, a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V Praze 27.4. 2024

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu práce, panu Ing. Vojtěchovi Novotnému, Ph.D. za trpělivost a časovou flexibilitu, za věcné připomínky, které mi byly přínosem nejen pro tuto práci.

V Praze 27.4. 2024

.....

Abstrakt

Bakalářská práce se v rámci kontextu nástrojů územního plánování zaměřuje na zadání územní studie pro změnu územního plánu. Tento proces vychází z celkového přehledu požadavků nadřazených plánovacích dokumentů, zvláštních právních předpisů, územně analytických dat, terénních průzkumů a analýz, stejně jako požadavků udržitelného rozvoje. Řešené území se nachází na levém břehu řeky Vltavy na Praze 5.

Klíčová slova: územní studie, Praha 5, Vidoule

Abstract

The bachelor thesis focuses on the assignment of a planning study for the change of the plan within the context of spatial planning tools. This process is based on an overall review of the requirements of the parent planning documents, specific legislation, spatial analysis data, field surveys and analyses, as well as the requirements of sustainable development. The area under consideration is located on the left bank of the Vltava River in Prague 5. Translated with DeepL.com (free version)

Key words: planning study, Prague 5, Vidoule

Obsah

1	Úvod.....	10
1.1	Cíl práce	10
2	Literární rešerše	11
2.1	Územní plánování.....	11
2.1.1	Udržitelný rozvoj.....	11
2.1.2	Stavební zákon.....	12
2.2	Krajina	15
2.2.1	Krajina ve městě.....	16
2.2.2	Krajina a společnost	17
2.2.3	Životního prostředí.....	21
3	Metodika.....	24
4	Analytická část	26
4.1	Vymezení řešeného území	26
4.1.1	Lokalita Dívčí hrady.....	26
4.1.2	Lokalita Vidoule	26
4.2	Požadavky na řešené území	27
4.2.1	Zásady územního rozvoje	27
4.2.2	Územní plán	35
4.2.3	Územně analytické podklady.....	36
4.2.4	Územní studie.....	38
4.3	Doplňující průzkumy a rozborů	39
4.3.1	Vývoj územních plánů	39
4.3.2	Vývoj fyzického stavu	45
5	Návrhová část	50
5.1	Důvody a cíle pořizování územní studie	50
5.2	Vymezení řešeného území	50
5.3	Požadavky na obsah řešení	51
5.4	Formální požadavky na řešení území:.....	53
5.5	Témata k řešení.....	55
6	Diskuse.....	56
7	Závěr.....	57

8	Zdroje	58
8.1	Odborné publikace	58
8.2	Legislativní zdroje.....	59
8.3	Internetové zdroje.....	59
8.4	Ostatní zdroje	62

1 Úvod

Bakalářská práce se zabývá komplikovaným územím. Vedle historických a přírodních hodnot jsou zde konflikty protichůdných veřejných a soukromých zájmů, které mimo jiné pramení z pozice místa na mapě, které je zároveň hlavním příjezdem do Prahy ze západu a napříč historií prochází dramatickými proměnami využití území.

Obtížnost toho území dokládá i vývoj řešeného území v různých obdobích. Od roku 1964 se plánovala tímto územím vést komunikaci, která by rozdělila Staré Butovice s Jinonicemi. Do územního plánu z roku 1971 se propsala myšlenka, navrhnout obchvat kolem Dívčích hradů, které měly být postupnými změnami územních plánů zastavěny. Výstavba jižní části obchvatu nikdy nebyla zrealizovaná. Kdyžto severní část byla vystavěna a v průběhu let hrála klíčovou roli ve vnímání a způsobu využití zájmového území, především kvůli narušené vazbě obcí.

Toto území bylo vybráno jako vhodné pro procvičení psaní zadání pořizovací studie, protože na základě důvodů popsanych výše je potřeba, aby se zájmovým územím začalo více zabývat.

1.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je vypracovat zadání pro územní studii, která by řešila zelené propojení mezi Vidoulí a Dívčími hrady, a která by sloužila jako podklad pro změnu územního plánu. Historické návsi Jinonic a Starých Butovic, jsou odjakživa propojeny a je nutné toto pojení podpořit linií zelení. Zásadní bariéru zde tvoří Radlická ulice, která odděluje Starobutovickou návěs od Jinonic.

2 Literární rešerše

2.1 Územní plánování

Územní plánování je nástroj veřejné služby, jejíž komplexní a soustavná činnost hledá vhodná řešení mezi soukromými a veřejnými zájmy. Tento proces hraje důležitou roli při udržitelném využívání půdy a prostoru. V kontextu krajiny, ať už ve městě nebo v otevřené krajině, se územní plánování zaměřuje na uspořádání a správu prostoru tak, aby byly splněny potřeby obyvatel a zachována kvalita životního prostředí.

V městském prostředí je cílem územní plánování organizace obytných, komerčních, průmyslových a zelených ploch tak, aby bylo dosaženo efektivní dopravní dostupnosti, zachování historického dědictví a vytvoření esteticky příjemného a funkčního prostředí.

V otevřené krajině se územní plánování snaží vyvážit zemědělskou činnost, ochranu ekosystémů a udržitelné využívání přírodních zdrojů.

Celkově je územní plánování nástrojem, který pomáhá vytvářet harmonická a funkční města a krajiny, respektující a přispívající k udržitelnému rozvoji. (Zákon č. 283/2021 Sb.; Maier 2012)

2.1.1 Udržitelný rozvoj

Udržitelný rozvoj představuje hlavní koncept, jenž formuje pohled na využívání, růst a transformaci měst a krajin. Tento přístup se zaměřuje na dosažení harmonické rovnováhy mezi sociální, ekonomickou a environmentální sférou, a snaží se koordinovat veřejné a soukromé zájmy s ohledem na potřeby současných generací, aniž by byly ohroženy možnosti budoucích generací.

V kontextu krajiny ve městě znamená udržitelný rozvoj snahu o vytváření a udržování urbanistických prostorů tak, aby byly ekologicky šetrné,

sociálně inkluzivní a ekonomicky prosperující. To zahrnuje celou řadu opatření a principů, které mají za cíl ochránit přírodní prostředí a biodiverzitu ve městě, zlepšit kvalitu života obyvatel a minimalizovat negativní dopady urbanizace na krajinu. (Maier, 2012)

2.1.2 Stavební zákon

Stavební zákon ukotvuje nástroje územního plánování a stavebního řádu. Definiuje způsob pořizování, postupy a určuje soustavu cílů a úkolů. Jeho úlohou je definovat postupy, standardy a požadavky, které ovlivňují urbanistický rozvoj, výstavbu a využívání půdy. Tím vytváří soudržný a koordinovaný přístup k uspořádání prostoru, infrastruktury a budování veřejného prostoru.

První zákon, který popsal územní plánování je z roku 1949 (Zákon č. 280/1949 Sb., zákon o územním plánování a výstavbě obcí), který vznikl již před druhou světovou válkou a následně byl novelizován. Územní plánování mělo za úkol komplexně řešit využití území po celé Československé republice, především za účelem plnění hospodářského plánu.

V roce 1976, v zákoně (Zákon č. 50/1976 Sb.), zákon o územním plánování a stavebním řádu, jsou prvně popsány nástroje pro naplňování cílů a úkolů územního plánování. V roce 2006 (Zákon č. 183/2006 Sb.) vznikl třetí stavební zákon, který rozvíjel cíle a úkoly a vznikly prováděcí vyhlášky o územně analytických podkladech, územně plánovacích dokumentaci (Vyhláška 500/2006 Sb.) a o požadavcích na využití území (Vyhláška 501/2006 Sb.).

Nejnovější stavební zákon nabude plné účinnosti v červenci 2024. Jsou v něm upřesněny úkoly územního plánování a zjednodušuje proces pořizování územně plánovací dokumentace. Jeho cílem je definovat vzájemné vazby dokumentů, které mají realizovat cíle, které stanovil. (Zákon 283/2021 Sb.)

2.1.2.1 Nástroje územního plánování

V současné době platí stavební zákon 283/2021 Sb., ve kterém jsou v § 38 popsány cíle územního plánování, které říkají, že:

- A. Územní plánování má systematicky a komplexně řešit funkční uspořádání území.
- B. Má zajišťovat základní podmínky pro udržitelný rozvoj území.
- C. Jeho cílem je rozvíjet identitu území a přispívat ke zdravému životnímu prostředí.
- D. Má ochraňovat hodnoty v území a hájit veřejné zájmy.

Pro dosažení udržitelného růstu a efektivního plánování území je nezbytné pečlivě zkoumat potenciál dané oblasti a navrhnout vhodné směry pro její rozvoj. V rámci územního plánování jsou stanoveny nástroje, které napomáhají efektivně využívat zastavěné plochy a ochraňovat nezastavěné území.

Regulační plán (RP) je nejpodrobnější územně plánovací dokument, který řeší detailní uspořádání pozemků a staveb na nich. Zpřesňuje požadavky nadřazených dokumentací (ÚPD, PÚR). Mezi dokumenty ÚPD dále patří:

- Územní plán; což je základní koncepční dokument obce, který stanovuje základní koncepci, přebírá zásady územního rozvoje a zpřesňuje je.
- Zásady územního rozvoje jsou dalším, koncepčním, územně plánovacím dokumentem pro kraje, které hrajou roli i v mezikrajském měřítku, jelikož zpřesňují cíle a úkoly územního plánování v souladu s PÚR a ÚRP.
- Územní rozvojový plán (ÚRP), který má za úkol zpřesňovat záměry plynoucí z PÚR a zohledňovat požadavky strategických koncepcí celého území České republiky.

Nadřazeným nástrojem ÚPD je politika územního rozvoje (PÚR), která díky poznání územně plánovacích podkladů (ÚPP) stanovuje strategické

rámce rozvoje celé České republiky a určuje republikové prioritní osy, které se promítají do ÚPD a koordinuje vazby mezi kraji a se zahraničím.

Územně plánovací podklady jsou podklady, díky nimž se seznamujeme se stavem zájmového území. Jedním z nich jsou územně analytické podklady (ÚAP), které slouží k porozumění aktuálního stavu. Jejich úkolem je sběr a analýza dat, identifikace problémů, odhadování budoucích trendů a slouží k informování veřejnosti o stavu území.

Územní studie, která navrhuje možná řešení identifikovaných problémů v zájmovém území, slouží jako podklad pro rozhodování o území, pro pořizování územně plánovací dokumentace nebo při pořizování politiky územního rozvoje. (Zákon č. 283/2021 Sb.)

2.1.2.1.1 Zadání územní studie

Územní studie není závazný dokument, avšak hraje významnou roli při navrhování a posuzování možných řešení změn v území. Podle platného stavebního zákona rozdělujeme tři typy územních studií:

- Studie sloužící jako podklad pro zpracování územně plánovací dokumentace
- Studie sloužící jako podklad pro zpracování politiky územního rozvoje
- Územní studie sloužící jako podklad pro rozhodování v území

Zadavatelem neboli pořizovatelem, může být obec, kraj, státní orgán nebo soukromá osoba, která nechá územní studii vypracovat autorizovanou osobou. Po vypracování je vhodné, ne však zákonem povinné, ji projednat s dotčenými orgány a veřejností.

Zadání územní studie je klíčovým dokumentem, který stanovuje směr a obsah celého projektu. Slouží jako podklad pro vyhodnocení aktuálního stavu území a nabízí jedno nebo více možných řešení. Zadavatel v něm konkrétně specifikuje název studie, který jasně identifikuje oblast zájmu. Pokud zpřesňuje

platné znění územně plánovací dokumentace, tak slouží jako neopominutelný podklad pro rozhodování o území (anebo pro pořizování podrobnější územně plánovací dokumentace). Může být také pořizena za účelem prověření konkrétního řešení pro změnu. Dále jsou definovány cíle a účel územní studie, tedy důvody pro její realizaci a specifické požadavky, kterých má být dosaženo, požadavky na rozsah a oblast řešeného území, požadavky na zpracování a textové a grafické výstupy. Na závěr je vypracován harmonogram postupu práce a termíny projednání s dotčenými orgány. (MMR, ©2018)

2.2 Krajina

Jakákoliv snaha o definici pojmu krajina, sebou nese jistá paradigma interpreta. Původ slova pochází ze starogermánštiny, vyjadřuje část země, která je obhospodařovaná až k horizontu. (Pojem krajina, 2005) (Sklenička, 2003)

V dnešní době je pojem krajina často zaměňovaná s pojem příroda. K porozumění rozdílu mezi slovy nám pomůže jejich význam. Příroda definuje jako krajina, mimo lidské obydlí. Kdežto pojem krajina je definován mnoha způsoby. Ottova encyklopedie uvádí, že je krajina specifickou oblastí, která je jednotná a kvalitativně odlišná od okolí. Zákon o ochraně přírody a krajiny tento pojem definuje z geomorfologického hlediska, jako „část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořena souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky“ (ŠERCLOVÁ A., ed., 2019; Krajina 2019; Zákon č. 114/1992 Sb.)

Podle Evropská úmluvy o krajině (European Landscape Convention), jejíž jsme od roku 2004 součástí, definuje krajinu jako místo, které lidé vnímají a které vzniklo vlivem interakce přírodních a lidských faktorů. Přijetím této úmluvy se země zavazují k uznání krajiny jako neodmyslitelné složky životního prostředí, je projevem bohatství našeho přírodního a kulturního dědictví a zároveň formuje identitu obyvatel.

Evropská rada dále hovoří o tom, že nezáleží na tom, zda je krajina krásná či nikoliv. Veškeré formy krajiny mají vliv na kvalitu života občanů a měly by

být brány v zřetel v krajině politice. Rámec úmluvy je rozsáhlý, vztahuje se na celé území a týká se veškerých typů krajin (např. městských/příměstských/přírodních/mořských oblastí, vnitrozemských vod, apod.). Díky Evropské úmluvě o krajině přijímáme do české plánovací praxe nové podněty, jimiž jsou:

- Definice krajiny ve všech pilířích udržitelného rozvoje
- Vazby mezi obyvateli a krajinou
- Potřeby vyhodnocování krajiny a jejich cílových kvalit
- Požadavky na zapojení obyvatel do hodnocení, ochrany a tvorby krajiny
- Požadavky na implementaci postupů do právního systému ČR

Krajinu můžeme dělit podle geomorfologie, klimatu, typu půdy, ale především podle míry vlivu člověka. Vztah krajiny s člověkem je odnepaměti provázán a navzájem se ovlivňují (ať už mluvíme o výstavbě měst a silnic nebo o povodních, dni a noci nebo létě či podzimu). (Sklenička, 2003; Maier, 2012; Florencie, 2000)

2.2.1 Krajina ve městě

Krajina je pro město důležitým prvkem, který ovlivňuje životní prostředí a kvalitu života obyvatel. Ve městě mluvíme o zeleni, kterou můžeme dělit na živou (stromy, keře, květiny) nebo neživou (voda, kámen), na zeleň sídelní a krajinou nebo na plochy přírodního charakteru, přírodě blízkého nebo plochy umělého charakteru.

Sídelní zeleň, jako jsou parky, stromy nebo aleje, nejen zlepšuje estetický dojem města, ale také přispívá k čistšímu ovzduší, regulaci teploty nebo absorpci oxidu uhličitého. Je vytvořena člověkem, a slouží především k rekreaci lidí ve městě. Krajinná zeleň je přírodně vzniklá, bez zásahu nebo mírném vlivu člověka.

Prvky takzvané zelené infrastruktury podporují biodiverzitu a poskytují prostor pro rekreaci a odpočinek obyvatel. Důležitost krajiny ve městě je tedy

mnohostranná a ovlivňuje jak fyzické, tak i psychické zdraví obyvatel. (Úvodní poznámky, 2018; Zeleň, 2016).

2.2.2 Krajina a společnost

2.2.2.1 Rekrece

Rekreace je činnost, při které člověk odpočívá a regeneruje fyzické i psychické síly. Původ slova pochází z latinského slova creatio, což se dá přeložit jako osvěžení, občerstvení nebo především zotavení. V širším slova smyslu tímto pojmem označujeme aktivity, vykonávané v náš volný čas, a především mimo své trvalé bydliště.

Vnímání pojmu a samotné činnosti „rekreace“ se napříč historií měnilo. Již v antice můžeme pozorovat známky estetického vnímání krajiny. V té době se ovšem pojila především s tělesnou a duševní kondicí jedinců.

Lidé ve středověku považovali rekreaci v přírodě za hříšnou, vysvětlovali si to tak, že se odklání od Boha, což bylo v době křesťanství nepřipustné. Díky velké expanzi ekonomických vztahů prostřednictvím agrárního způsobu živobytí, začala v krajině pozvolna vznikat hierarchie sítí cest. Cestování si mohli v této době dovolit pouze opravdu bohatí lidé, či obchodníci, pro které vznikali první průvodci po cestách. Již v 16. století se pobyt v přírodě označuje za radostný.

V 18. století přichází na scénu evropského života baroko, které krásy přírody vyzdvihuje. Lidé sice opětovaně nachází cestu k Bohu, která je ovšem díky barokní architektuře doprovázena sítí poutních cest krajinou, lemovanou alejemi, božími muky, kláštery a zámky. Malíři romantismu napomáhají k její atraktivitě, spisovatelé ukazují její nedotčenost, avšak dostupnost. S přelomem 18. a 19. století se pojí další významný fakt dokazující oblibu a dychtivost po přírodě. Od roku 1872, kdy byl Kongresem v USA poprvé vyhlášen a založen národní park, vznikla celá řada dalších národních parků, jak po celé Americe, tak po celé Evropě.

Rekreaci v krajině můžeme rozlišovat podle délky trvání, podle místa nebo podle činnosti. Rekreace v krajině se stala běžnou součástí životního stylu, přinášející nejen fyzické a psychické blaho, ale také rozmanité výzvy pro udržitelný rozvoj.

S rostoucí oblibou rekreace v přírodě je stále důležitější efektivně řešit dopady této aktivity na životní prostředí a zajistit, aby byla tato aktivita udržitelná v dlouhodobém horizontu. To zahrnuje ochranu přírodních zdrojů, biodiverzity a zachování krásy přírodních lokalit pro budoucí generace.

Každodenní rekreaci lze chápat, jako odpočinkovou činnost, kterou lidé vykonávají po každodenních povinnostech, v blízkosti svého bydlení.

Krátkodobá rekreace si vyžaduje větší časový úsek (3-4 dnů). V posledních letech vzrůstá oblíbenost víkendových pobytů za účelem relaxace.

Dlouhodobá rekreace představuje formu odpočinku v době trvání od 4 a více dnů. V České republice se typ dlouhodobé rekreace odvíjí především od ročního období. Tato forma odpočinku zahrnuje aktivity jako je pěší turistika, cyklistika, případně hippoturistika nebo kempování.

Od roku 2021 se požadavky na standardy zvýšili a lidé preferují unikátnější nabídky. Toto rozdělení umožňuje lépe porozumět různým aspektům interakce mezi lidskou aktivitou a krajinou, přispívá k správnému plánování a zachování přírodních prostorů pro budoucí generace.

Budeme-li sledovat formy rekreace a aktivit, které v přírodě vykonáváme, otevírá se před námi širší perspektiva toho, jaký vliv na okolní krajinu člověk má. Od jednotlivých rekreantů po masové akce, každý typ rekreace zanechává svůj otisk v životním prostředí. Jsou to otázky udržitelnosti, ekologické odpovědnosti a přímé interakce s krajinou, které nás vedou k zamyšlení, jestli vůbec může mít člověk svou aktivitou pozitivní vliv na krajinu kolem sebe. (Rekreace, 2017; Schneider, 2008; Rekreace a cestovní ruch, 2023; ÚUR, ©2023)

2.2.2.2 Vliv rekreace na krajinu

Rekreace má velký vliv na utváření a transformaci krajin. Ovlivňuje nejen fyzickou podobu okolního prostředí, ale také formuje vztah mezi člověkem a přírodou. Zatímco rekreace může přinášet pozitivní aspekty pro obyvatele, jako jsou zlepšené fyzické zdraví a sociální interakce, nesprávné plánování a neohleduplný přístup mohou vést k negativním dopadům na biodiverzitu, kvalitu vzduchu a půdy. Tato dualita vlivů poukazuje na potřebu řešit otázky udržitelnosti, ochrany přírodních zdrojů a podpory harmonického soužití mezi rekreací člověka a krajinou.

Různorodé rekreační aktivity ve městě formují podobu krajin a zanechávají specifické stopy, které ovlivňují vnímání a využití prostoru. Zahrnují vytváření a udržování parků a zahrad, sportovišť, cyklostezek a turistických tras. Parky a zahrady poskytují zelené plochy pro odpočinek a setkávání, ale jejich rozsah využívání může vést k narušení přirozené biodiverzity. Sportoviště přinášejí společenské a fyzické výhody, ale mohou znamenat ztrátu přírodních habitatů. Cyklostezky a turistické trasy propojují místa a přinášejí do krajin významné prvky pohybu, které mohou zvýšit erozi půdy a ovlivnit klidná stanoviště v krajině, změnit estetické vnímání místa a nesou s sebou potřebu údržby, což může být doprovázeno zvýšeným hlukem nebo dalšími zásahy do krajiny. Je klíčové zkoumat, jak spolu tyto aktivity souvisejí a jakým způsobem mohou být plánovány a rozvíjeny tak, aby měly pozitivní dopady na městskou krajinu a její udržitelnost.

Rekreace v krajině aktivně utváří fyzický i kulturní ráz místa tím, že vytváří prostředí pro setkávání a společenské aktivity. Tyto prostory se stávají nejen místem pro fyzickou aktivitu, ale také kulturními centry, která reflektují specifické hodnoty a tradice a odráží způsob života dané komunity.

V neposlední řadě je důležité věnovat pozornost vzdělání a osvětě o správném chování v krajině. Efektivní vzdělávací programy a kampaně mohou posílit povědomí o důležitosti ochrany krajiny a přispět k udržitelnému využívání rekreačních prostorů. Informování veřejnosti o správných praktikách

při rekreaci, jako je dodržování značených tras, sběru odpadků, respektování života v přírodě, ochraně přírodních zdrojů a správné hospodaření může vést k posílení odpovědného přístupu ke krajině. Vzdělání a osvěta tak hrají klíčovou roli v podpoře udržitelného a ohleduplného chování jednotlivců i celých komunit vůči krajině, čímž přispívají k ochraně a zachování jejích hodnot pro budoucí generace. (Schneider, 2008)

2.2.2.3 Hospodaření v krajině

Městské zemědělství nebo také urbánní zemědělství, hraje důležitou roli v udržitelném rozvoji, ochraně životního prostředí a v zajišťování čerstvých potravin. Urbánní zemědělství zahrnuje pěstování rostlin a chování zvířat ať už v zahrádkářských koloniích, na zahradách, v sadech nebo na střeších a balkónech.

Výhody městského zemědělství jsou především v zajištění lokálního produktu, což snižuje finanční a energetické náklady na dovoz potravin. Půdní bloky jsou menší, místo je prostupnější, nedochází k velké degradaci a erozi půdy a lépe se zde hospodaří s dešťovou vodou.

Velkou nevýhodou jsou mýty a bagatelizování. Mnozí věří, že hospodaření ve městě je archaický a nehygienický přežitek. Výzvy, které je potřeba řešit samozřejmě souvisí s potenciální možností kontaminace vod a životního prostředí z pole ale i vliv blízkých zástaveb a komunikací, které mají vliv na kvalitu plodin.

Místo plošných zákazů je na místě hledat vhodná řešení, která by eliminovala rizika kontaminace. Tato příležitost by zajistila kvalitní lokální potraviny za nízké ceny. (Smith, 2001)

2.2.3 Životního prostředí

2.2.3.1 Ekologická stabilita

Ekologická stabilita představuje klíčovou roli v chování ekosystému, která se projevuje jeho schopností adaptovat se na různé podněty, bez ohledu na to, zda jsou charaktery periodického či aperiodického typu. Tato schopnost je klíčová pro udržení stability a fungování ekosystému v proměnlivém prostředí.

Když hovoříme o podnětech, může se jednat o periodické události, jako je například střídání dne a noci, či o nepravidelné jevy, jako jsou extrémní povětrnostní podmínky, lidská aktivita nebo záplavy. Schopnost ekosystému vypořádat se s těmito vlivy a adekvátně na ně reagovat představuje klíčový mechanismus pro udržení stability.

Krajina s vysokou ekologickou stabilitou je odolnější vůči změnám a schopna lépe se vypořádat s potenciálně negativní vlivy. Tato odolnost je důležitá nejen pro udržení biodiverzity, ale i pro zajištění trvanlivosti ekosystému v dlouhodobém horizontu. Když ekosystém dokáže efektivně reagovat na vnější vlivy, může docházet k samoregulaci, což přispívá k udržení rovnováhy. Díky samoregulacím ekosystémů není nutný zásah člověka, což může znamenat i finanční úsporu. Celkově tedy ekologická stabilita poskytuje základ pro udržitelné fungování a dlouhodobou vitalitu ekosystému, udržování optimálních a dlouho udržitelných podmínek pro život. (Rutledge a Basore, 1976)

Je prokázáno, že člověk má přímý a negativní vliv na úbytek ekosystémů a ničení ekologických procesů. Tyto vlivy jsou nazývány jako krajinné problémy. Čím více je zastavováno, tím více je krajina izolovaná a může to vést až k neprostupnosti. Fragmentace krajiny vede ke ztrátě vizuálního utváření míst a oslabuje tak jeho identitu. Tyto problémy vedou k úbytku biotopů a živočišných druhů, dochází ke snížené kvalitě vody v oběhu a jsou s ní častěji a ve větší míře problémy. Člověkem utvořená krajina (města, silnice, průmyslové areály a jiné) má vliv především na původní druhy. Změnou

stanovišť je člověk vystavuje nebezpečí, na základě čehož vymírají celé populace živočichů nebo rostlin.

Propojení mezi stanovišti (Greenways) napomáhá řešit problémy, kterým krajina pod vlivem člověka čelí a pomáhá zachovat její funkční rozmanitost. Greenways slouží k rozptylu fauny a flóry, migraci, množení původních druhů a výskytu přírodních procesů (zabraňování šíření požárů). Koridory mohou být účinným nástrojem k ochraně přírody a můžou sloužit zároveň i lidem.

Územní systém ekologické stability krajiny vytváří síť ploch a koridorů, které mají klíčovou roli při zajištění podmínek pro vznik a udržení ekologické stability. Tyto plochy a koridory tvoří propojené prostředí, kde přírodní procesy mohou probíhat nepřerušovaně. Jedním z cílů tvorby systému ekologické stability je schopnost ekosystému reagovat na různé vlivy a zachovávat biologickou rozmanitost, snažit se zachovat nebo obnovit genofond české krajiny. Celkově tedy územní systém vytváří jakousi "infrastrukturu" pro život v krajině, kde může ekologická stabilita efektivně fungovat a kde mohou živočichové nalézt úkryty. Na tvorbě systémů ekologické stability se podle zákona podílejí vlastníci pozemků, obce i samotný stát. (AOPK ČR, ©2007; Zákon č. 114/1992 Sb.; Florencie, 2000; Maier, 2012)

2.2.3.2 Hospodaření s vodou

Upřednostňování výstavby domů, dopravní infrastruktury a zemědělský zisk vedl ke snaze co nejrychleji odvést dešťovou vodu do jednoho koryta nebo potrubí. Vlivem klimatických změn je nutné se vypořádat s dlouhodobým suchem nebo vysokým úhrnem přivalových dešťů.

Na přelomu 60. a 70. let 20. století se upřednostňovalo zemědělství, vysušovaly se mokřady, narovnávala se a prohlubovala koryta řek, což vedlo k vysušování a degradaci půdy a rychlému odtoku vody z území. V dnešní době se však ukazuje, že narovnání koryt má široký negativní vliv na životní

prostředí těsného okolí a je zde snaha opět řeky meandrovat, obnovovat mokřady a vodu v krajině zadržovat.

Ve městech je obava z povodní, proto jsou vybudovávány přehradky, náplavky a protipovodňové zábrany. Velké škody ovšem může způsobit silný přívalový déšť, ať už ve veřejném prostoru nebo v kanalizaci, nebo naopak velké sucho.

Zájem o využívání dešťové vody v České republice stále roste. Od devadesátých let byla snaha toky revitalizovat, v roce 2010 byl vydán zákon o vodách, který popisuje nenahraditelnost vody v koloběhu života a chrání podzemní i povrchové vody. V roce 2021 vznikla metodika pro hospodaření s dešťovou vodou ve městech, která řeší celkem 21 případů, v jakých případech je vhodné, jakým způsobem dešťovou vodu využívat. (Zákon č. 254/2001 Sb.; HEKRLE M. a kol., 2021; Prach, Jongepieorvá)

3 Metodika

Bakalářská práce započala vypracováním literární rešerší. Knižní zdroje byly dohledány převážně v Národní technické knihovně v Dejvicích nebo ve své elektronické podobě na internetu. Dále byla provedena rešerše odborných článků a publikací a v neposlední řadě rešerše legislativních dokumentů.

V rámci rešerše byla vypracovaná struktura obsahu, která se postupem času měnila. Nutnost věnovat se územnímu plánování v rámci stavebního zákona a krajinně ovšem byla zřejmá již na počátku psaní. Odstavec územního plánování je v souladu s platným stavebním zákonem (Zákon č. 283/2021 Sb.), který řeší, prostřednictvím kterých nástrojů lze dosáhnout cílů a úkolů plynoucích ze zákona. Jelikož se tato bakalářská práce zabývá návrhem územní studie byla tato část rešerše doplněna o metodické pokyny vydané MMR (Zadání územní studie, 2018).

Krajina byla řešena v návaznosti především na město, krajinu, která je využívána lidmi a je plánovaná jak pro jejich využívání, ale i pro přirozenou migraci živočichů a rostlin. Následoval terénní průzkum, při kterém byly sledované jevy plynoucí z literární rešerše.

Po obeznámení se s problematikou byla provedena rešerše, při které bylo nutné zajistit dostatek materiálu pro budoucí možné popisování jednak historického vývoje zájmového území a zadruhé byla potřeba projít zásady územního rozvoje, územní plán a územně analytické podklady, díky čemuž mohlo vzniknout schéma problémů a hodnot a schéma limitů a záměrů, což posloužilo v návrhové části jako podklad pro témata k řešení územní studie.

Návrhová část byla rozdělena podle metodiky vydané MMR (Zadání územní studie, 2018). Po definování důvodu vzniku zadání územní studie byly stanoveny cíle, vymezeno řešené území a z rozvojových strategií, nástrojů územního plánování a strukturálního plánu byly vypsány požadavky, které ovlivňují řešené území. Na základě požadavků, dokumentů, předpisů a schémat problémů, hodnot, limitů a záměrů mohla být stanovena témata, které

je nutno v rámci územní studie vyřešit. Závěrem návrhové části jsou požadavky na grafické výstupy.

4 Analytická část

4.1 Vymezení řešeného území

4.1.1 Lokalita Dívčí hrady

Náhorní plošina Dívčích hradů tvoří společně s Petřínem, Malvazinkami a Barrandovem významné klíny tyčící se nad údolím Vltavy, čímž vytvářejí jedinečné a malebné panorama Prahy 5. Ze severní strany je tvořena Radlickým údolím a z jižní strany Dalejským a Prokopským údolím. Otevřená krajina o rozloze 73,7 hektarů zahrnuje chráněné skalní útvary, zemědělská pole, výběh pro koně, lesy a louky, sady a aleje a mnoho rekreačních a historických stanovišť.

Díky své poloze má svůj historický a celoměstský význam. Hradiště zde vznikala již ve 14. století, jejichž trosky se nám dochovaly na dvou místech. Vedle historicko-kulturního významu, jak pro obyvatele Prahy 5, tak pro obyvatele celé Prahy, má lokalita i významnou přírodní a ekologickou hodnotu. Na svazích se nacházejí přírodní rezervace a památky, hrají významnou roli v otázce vlivu klimatických změn a ekologické stability Prahy 5.

V neposlední řadě mají i rekreační a edukační vliv. Četné turistické cesty, cyklotrasy, horolezecké stěny lákají na výhledy nad celou Prahu. Po celé délce turistických tras je možné se dočíst o historii, ekologii nebo biologii. (Dívčí hrady, ©2021; KRAJČI P. a LÍBAL P., 2018)

4.1.2 Lokalita Vidoule

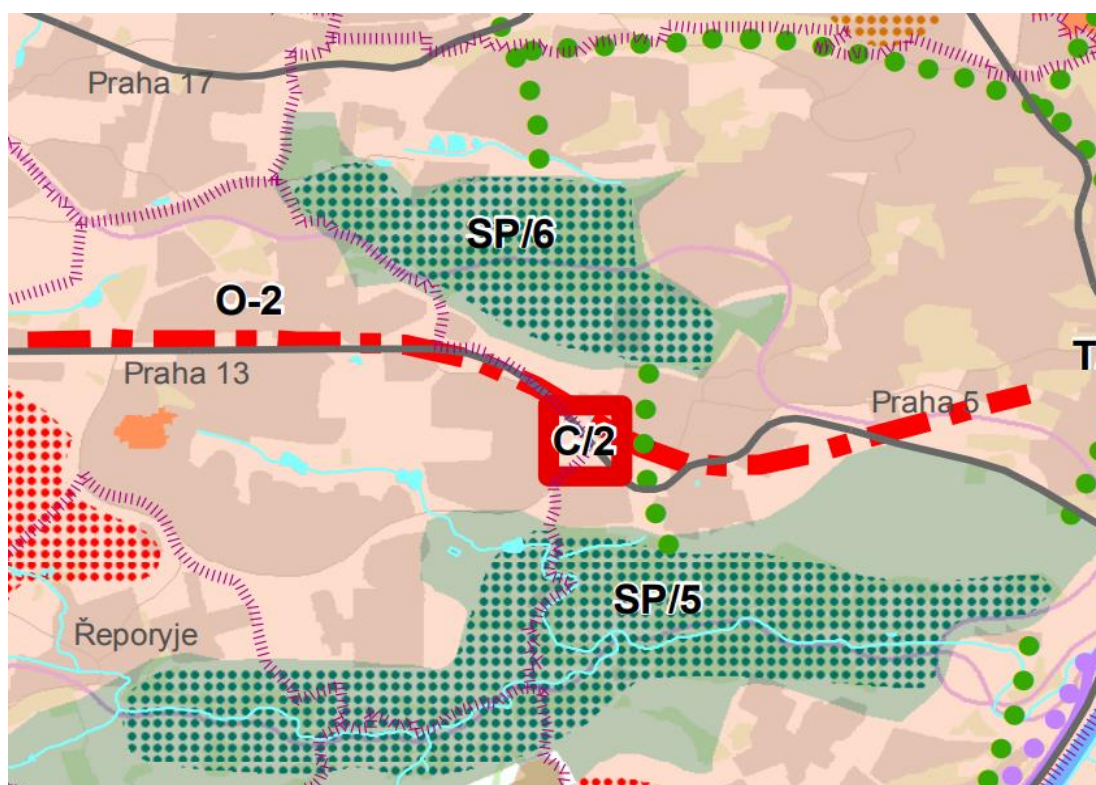
Hora Vidoule je významnou krajinnou dominantou Prahy 5. Je ohraničena ze severní strany Motolským údolím, z východní strany Košířským údolím a z jihu je lemována Prokopským a Jinonickým potokem. Jelikož jsou části hory zvláště chráněným územím i s ochrannými pásmy tvoří rozlohu 8,7 hektarů. (Vidoule, ©2021)

4.2 Požadavky na řešené území

4.2.1 Zásady územního rozvoje

V roce 2006 vznikl nový stavební zákon, ve kterém byly poprvé prvně definovány zásady územního rozvoje. První vydání vzniklo v srpnu roku 2009. Dokument rozvíjí priority územního plánování na úrovni kraje hlavního města Prahy, upřesňuje plochy a koridory nadmístních významů pro dopravní/technickou i zelenou infrastrukturu, vymezují cílové kvality krajiny, upřesňují koncepce ochrany přírodních, kulturních a civilizačních hodnot a další. Pro tyto účely vzniklo sedm schémat. (ÚTVAR ROZVOJE HL. M. PRAHY, ©2009)

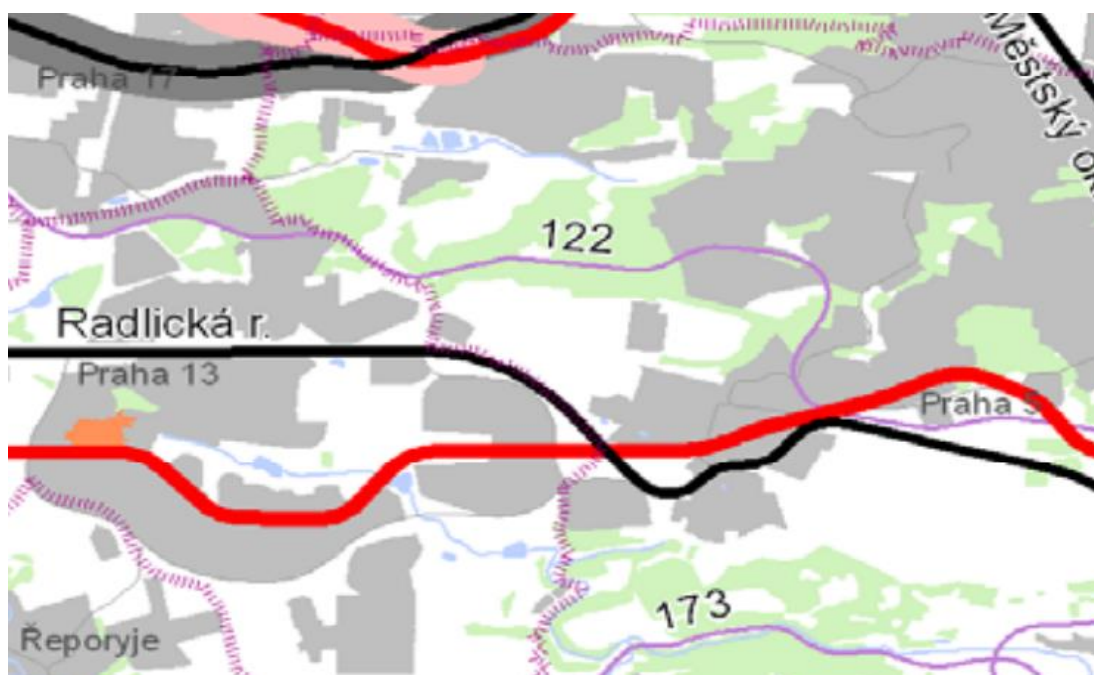
Schéma uspořádání území Prahy

Obrázek č. 1, Schéma uspořádání území

Schéma ukazuje sledované jevy zásad územního rozvoje a jevy podkladové mapy. Schéma vymezuje historická jádra obcí, která jsou doplněna o okolní zástavbu. Krajiny na Dívčích hradech a na Vidouli jsou označovány za zelené klíny, které je nutné propojit zelenými koridory až k Divoké Šárce a je dobré je rozvíjet.

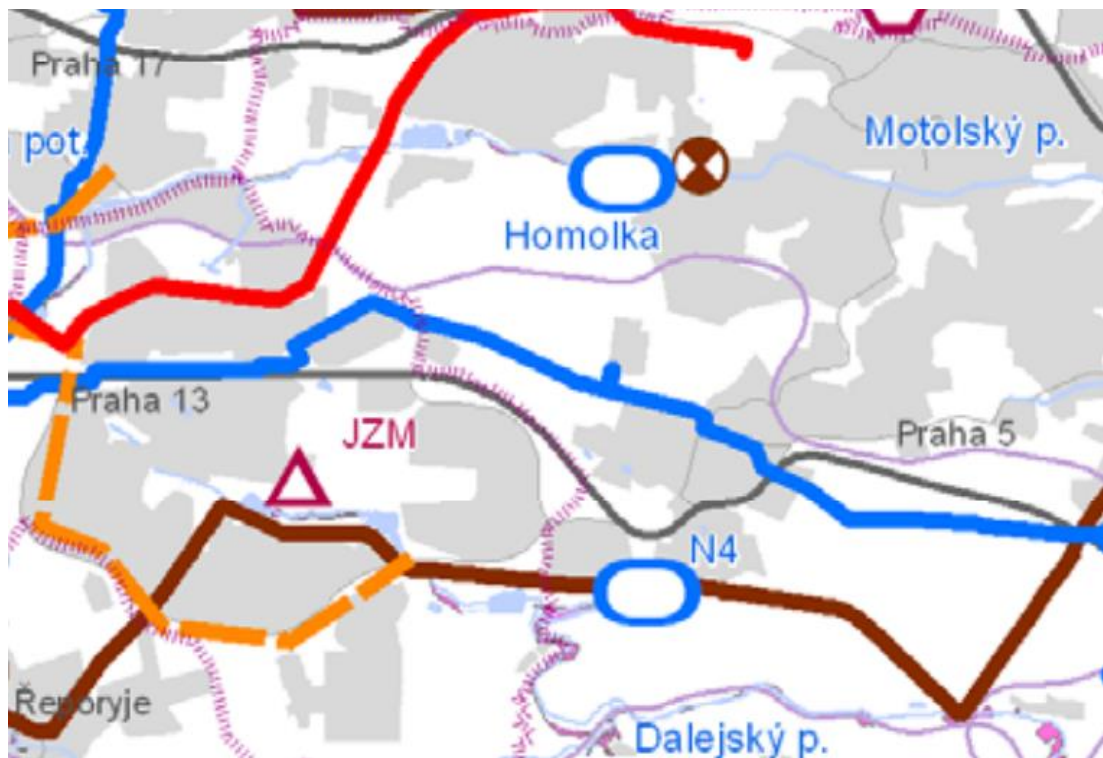
Schéma dopravní infrastruktury

Obrázek č. 2, Schéma dopravní infrastruktury

Mezi Dívčími hrady a Vidoulí tvoří bariéru především rušná Radlická ulice celoměstského významu. Pod zemí vede trasa linky metra mezi Zličínem a Černým mostem. Severní část hory Vidoule lemuje železniční trať z Buštěhradu na Smíchovské nádraží.

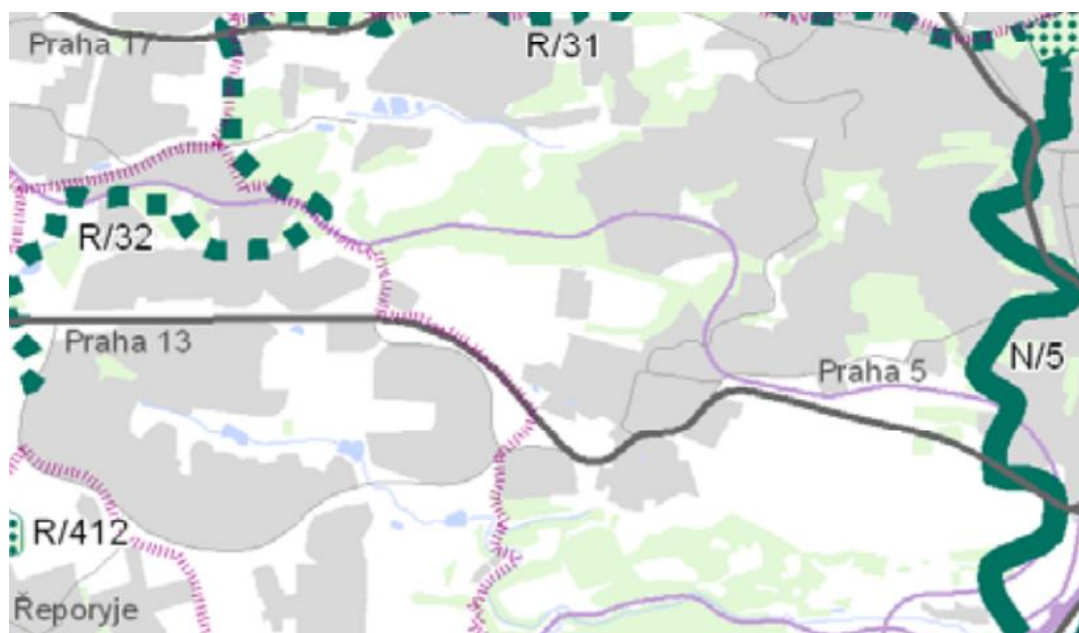
Schéma technické infrastruktury

Obrázek č. 3, Schéma technické infrastruktury

Na hoře Vidoule je jediným prvkem technické infrastruktury vodovodní řád, který zahrnuje i vodojem. Přes Dívčí hrady vede významná stoka a u butovické zástavby se nachází suchý polder.

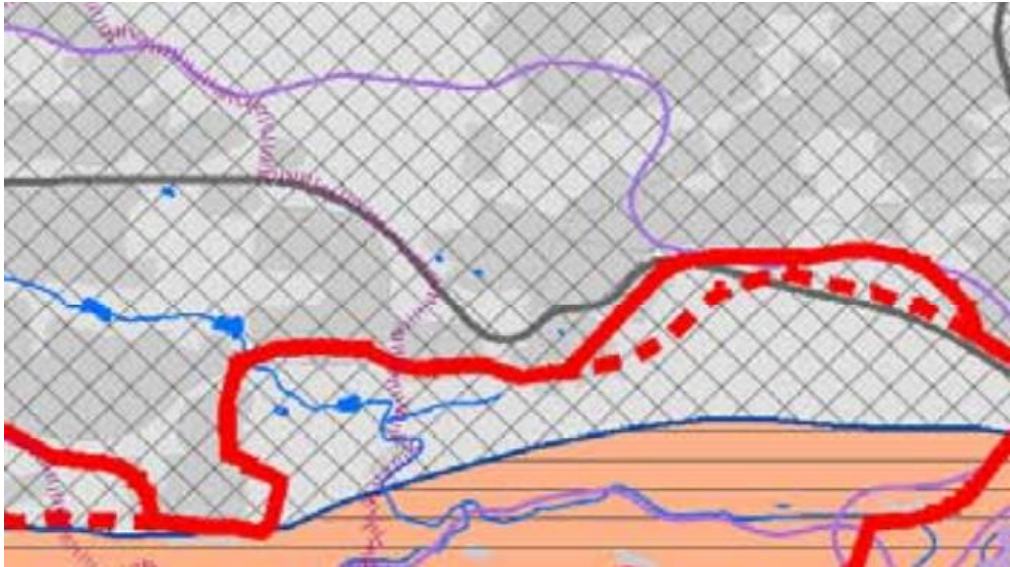
Schéma územní systém ekologické stability

Obrázek č. 4, Schéma ÚSES

Přes Dívčí hrady a Vidouli neprobíhá koridor územního systému ekologické stability. Nicméně, tyto krajiny hrají významnou roli v ekologické stabilitě a kvalitě životního prostředí okolí. Jsou zde zachovány přírodní ekosystémy a biodiverzita, což přispívá k ochraně citlivých ekologických procesů a udržení rovnováhy v krajině. Dívčí hrady a Vidoule tak představují důležitou součást ekologické stability regionu a poskytují životní prostředí pro mnoho druhů rostlin a živočichů. Kromě toho se zde nacházejí i přírodní památky, které dále obohacují biodiverzitu a kulturní hodnoty této oblast.

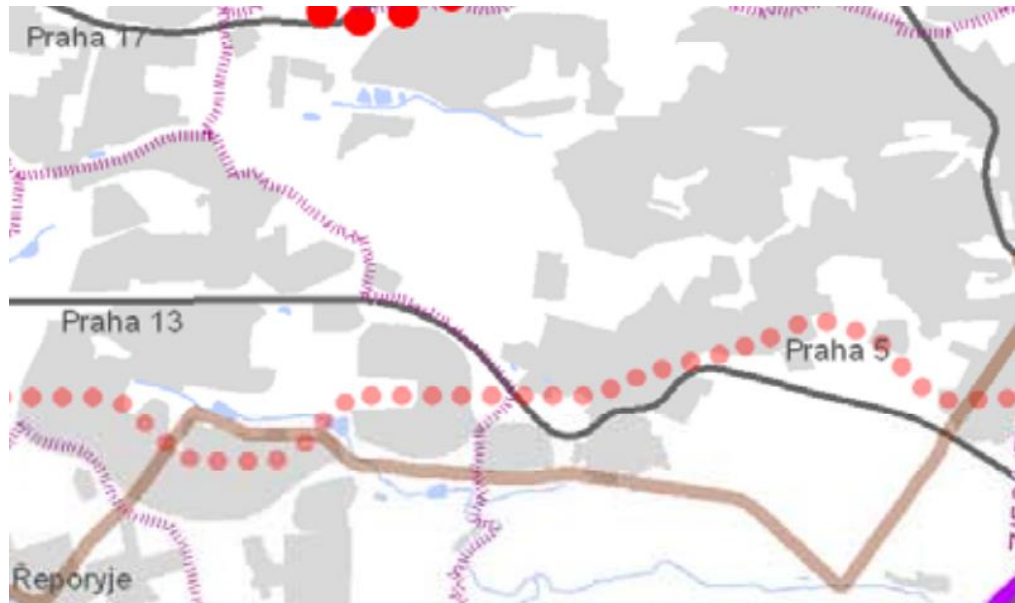
Schéma krajinných typů

Obrázek č. 5, Schéma krajinných typů

Schéma krajinného typu určuje krajinu na Dívčích hradech na krasovou a lesozemědělsky využívanou. Vidoule je pak součástí urbanizované krajiny.

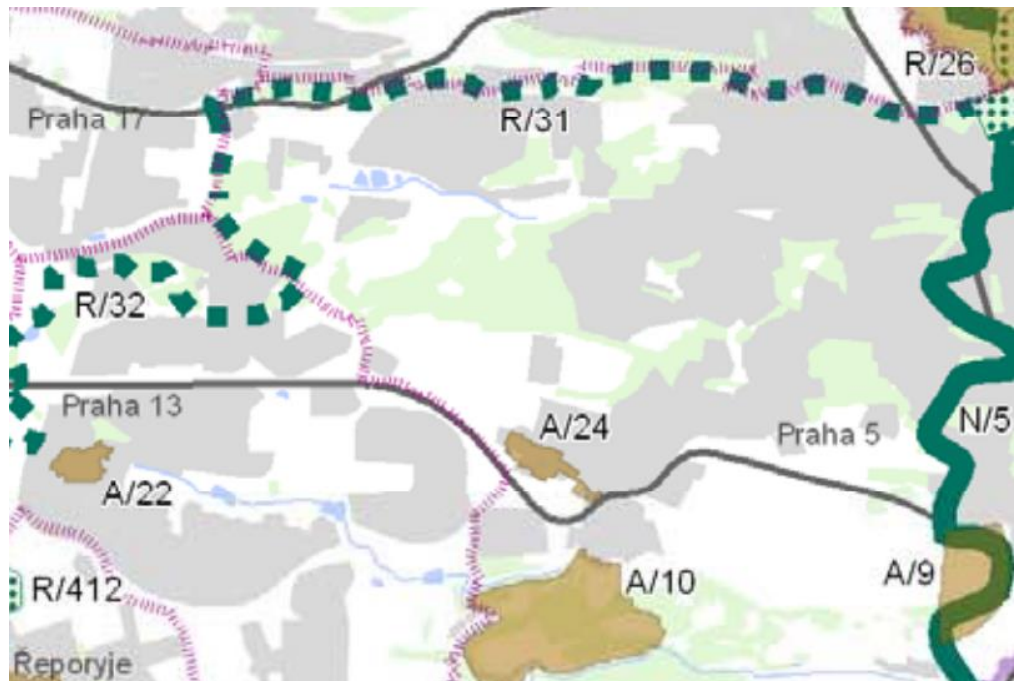
Schéma veřejně prospěšných staveb

Obrázek č. 6, Schéma veřejně prospěšných staveb

Mezi veřejně prospěšnou stavbu mezi Dívčími hrady a Vidoulí patří koridor trasy linky metra a komunikaci celoměstského významu. Na Dívčích hradech se vedle toho nachází i nadřazený kanalizační sběrač.

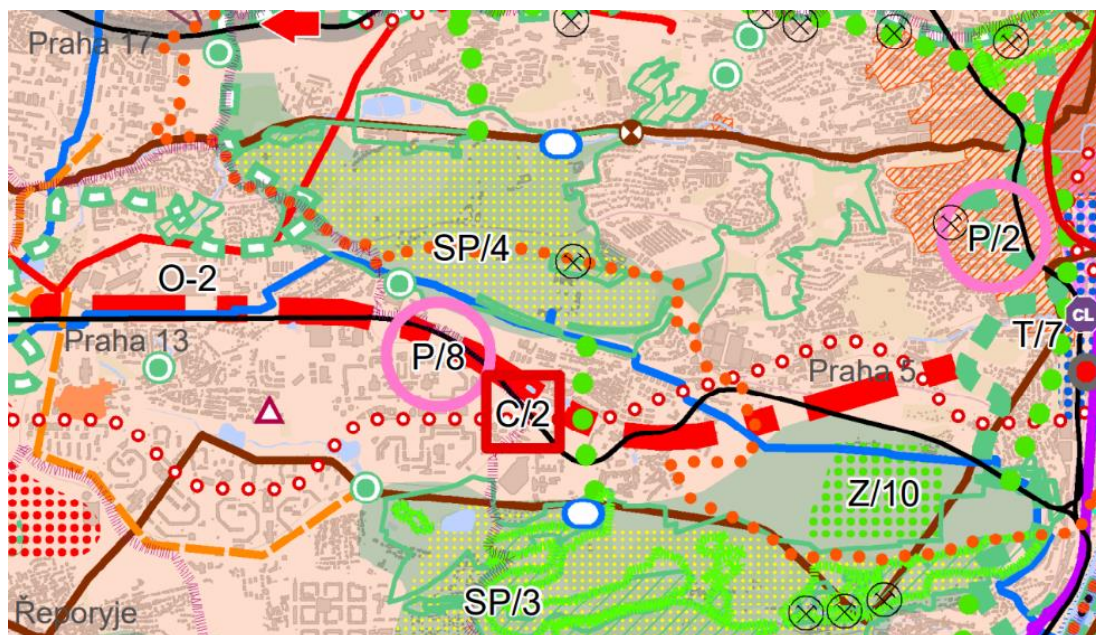
Schéma veřejně prospěšných opatření

Obrázek č. 7, Schéma veřejně prospěšných opatření

Díky dlouhodobému osidlování území Starých Jinonic a Starých Butovic a zachovaných historických budov, jsou tato území určena k ochraně archeologického dědictví.

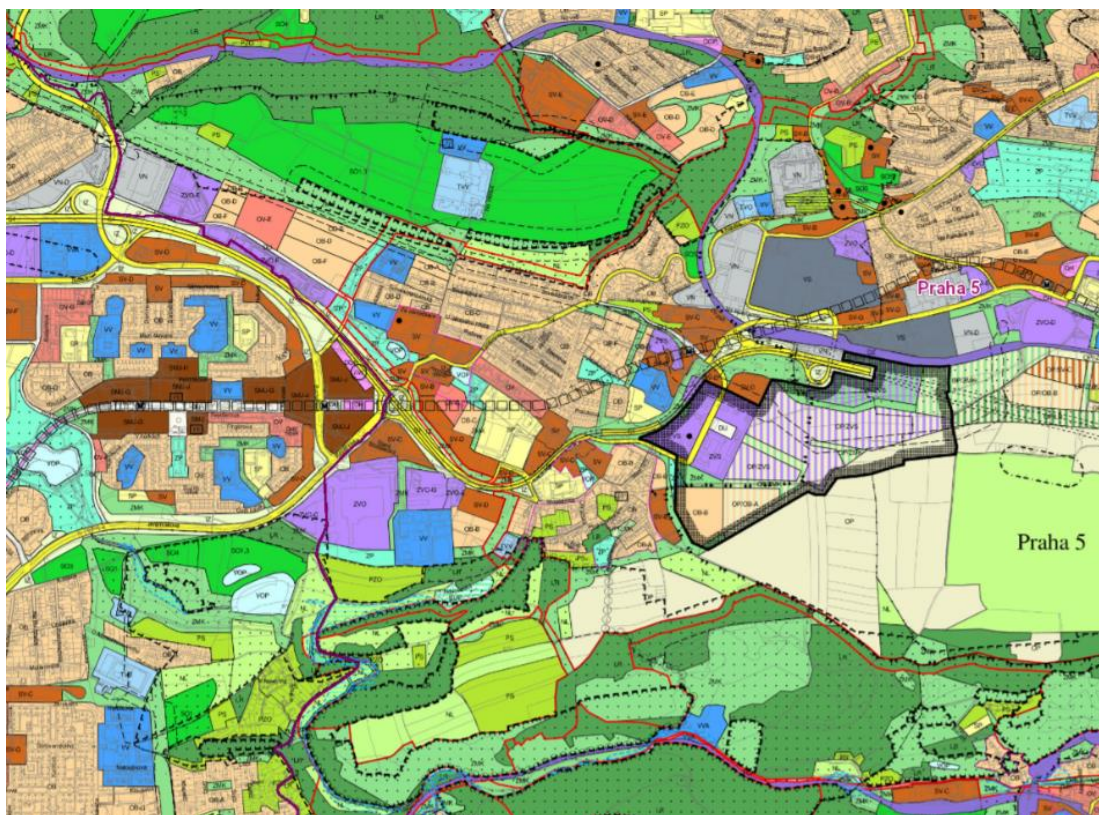
Koordinální výkres

Obrázek č. 8, Koordinální výkres

Koordinální výkres z roku 2022 ukazuje, že se vnímání zájmového území prakticky neměnilo. Mezi zásadami územního rozvoje z roku 2009 po vydání aktualizace č. 11 v roce 2022 se změnilo pouze číselné označení Dívčích hradů (SP/3) a Vidoule (SP/4) a přidalo se vymezení území, které je určeno k rozvoji zeleně (Z/10), stalo se tak v aktualizaci č. 1, která byla vydaná v roce 2014. Dále výkres vymezuje hranice NATURA 2000, střety ochrany přírody s požadavky na rekreaci nebo těžbu nerostů a ochranné pásmo Památkové rezervace.

4.2.2 Územní plán

Obrázek č.9, Platný územní plán (rok 2009)

Platným územním plánem je nyní plán z roku 2009. Dívčí hrady jsou vnímány jako území pro louky a pastviny, lesní porosty, pro městskou zeleň a pro zemědělství a pěstební účely. Vidoule je vnímaná jako území pro lesní porosty, městskou krajinu, prostor pro sady a zahrady a rekreaci. V současné době vzniká metropolitní plán, který by možnosti využití zájmového území prakticky neměnil.

4.2.3 Územně analytické podklady

Pro Prahu je vypracováno 13 knih, které detailně popisují stav města.

Jejich cílem je upozornit na problémy a hodnoty v území, na záměry a limity.

Následující schéma znázorňuje hodnotné historické jádro s budovami, významné přírodní památky, kvalitní zemědělské půdy, vodní plochy a toky. Hlavním problémem zájmového území je rušná komunikace, Radlická ulice, která tvoří překážku pro rekreační a zelenou prostupnost územím. Dále je vhodné vyřešit koridor Jinonického potoka, tak aby nedocházelo k záplavám v Butovické ulici. Konfliktní lokalitou je i území za sportovními areály, na Butovické ulici.

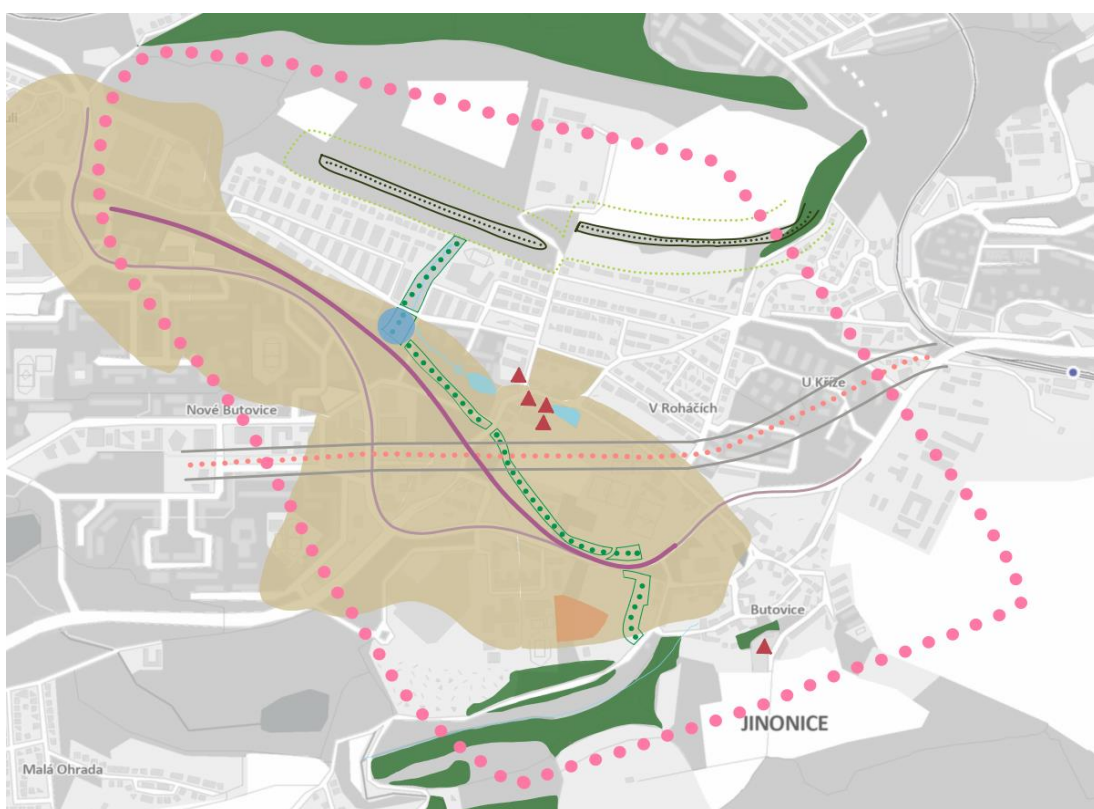

LEGENDA	
	HRANICE ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ
	METROPOLITNÍ PARK
	ZEMĚDĚLSKÉ POZEMKY
	HISTORICKÉ JÁDRO
	MÍSTNÍ PARK
	VODNÍ PLOCHY A TOKY
	HISTORICKÉ BUDOVY
	PŘÍRODNÍ PAMÁTKY
	RUŠNÁ ULICE
	TANGENCIÁLNÍ PROPOJENÍ
	VÝSKYT DOPRAVNÍCH KONGESČÍ
	VÝSKYT DOPRAVNÍCH KONGESČÍ
	VÝSKYT DOPRAVNÍCH KONGESČÍ
	CHYBÍ ZELENÉ PROPOJENÍ
	ZÁPLAVOVÉ ÚZEMÍ
	TRANSFORMAČNÍ PLOCHY
	TRANSFORMAČNÍ PLOCHY
	TRANSFORMAČNÍ PLOCHY

Obrázek č. 10, Schéma problémů a hodnot

Velkým přírodním limitem využití území je kvalitní zemědělská půda, která se nachází prakticky podél celého Jinonického potoka. Vidoule i Dívčí hrady jsou přírodními parky s lesy a ochrannými pásmy. Na svazích Vidoule se nachází přírodní památky s ochrannými pásy, vodní toky a plochy a lokální biocentra. Historickým limitem jsou zde historické budovy, kterých je celem pět. Dopravním limitem, stejně jako problémem, je zde Radlická ulice a dále linka trasy metra.

Jsou zde vymezeny tři záměry, pro dopravu, vodní hospodářství a bydlení.

Obrázek č. 11, Schéma limitů a záměrů

4.2.4 Územní studie

V roce 2018 vznikla studie na propojení Rozvadovské spojky se Smíchovem (viz *Schéma limitů a záměrů*), která mimo jiné řeší i zklidnění komunikací Karlštejská, Butovická a Radlická. Studie bude sloužit jako podklad při navrhování lineární zeleně, dopravní infrastruktury a rekreačního propojení Vidoule a Dívčích hradů. V témže roce vznikla urbanistická studie na rekreační využití Vidoule. (Rozvadovská radiála, ©2018; Územní studie Vidoule, ©2018)

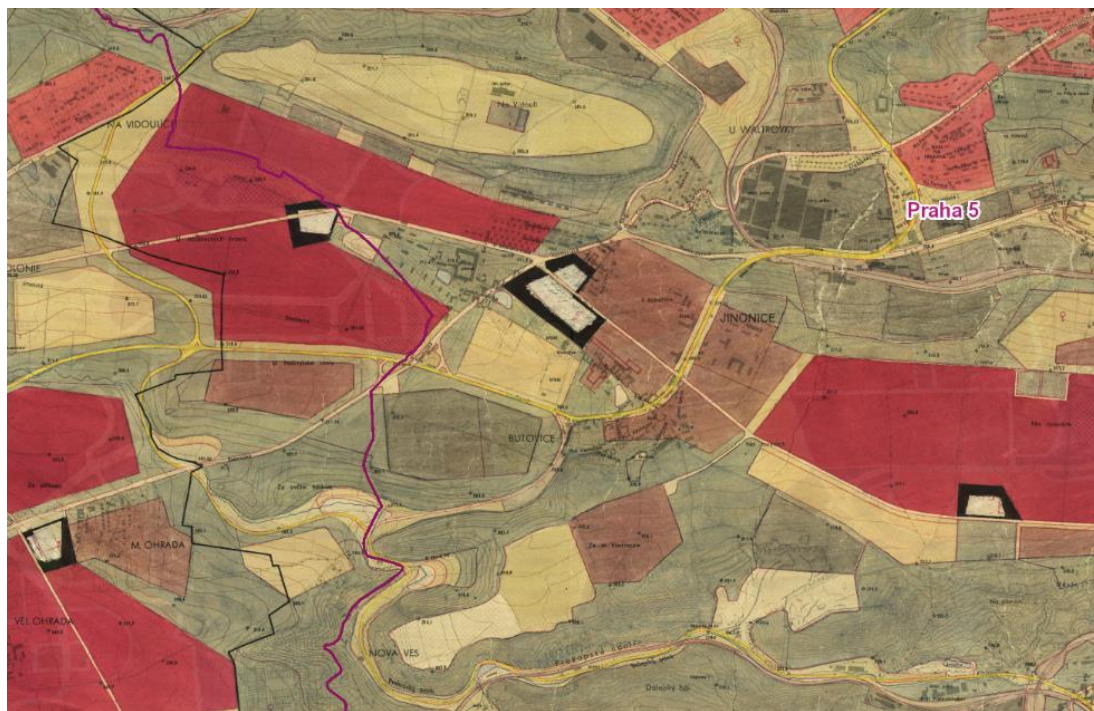
Obrázek č. 12, Studie Radlické radiály

Obrázek č. 13, Urbanisticko-krajinářská studie Vidoule

4.3 Doplnující průzkumy a rozbor

4.3.1 Vývoj územních plánů

Obrázek č. 14, Územní plán (rok 1964)

Rozvoj zástavby územní plán z roku 1964 navrhuje v bezprostřední blízkosti historických jader. Nově jsou plochy vymezené i na Dívčích hradech a za Jinonickým dvorcem (odpovídající návrhu regulačního plánu státní regulační komise z roku 1930). Společenská centra jsou navržena na osách, které spojují jednotlivé obce a nacházejí se uprostřed zástaveb.

Komunikace I. třídy je navržena severně od Stodůlek v prostoru mezi Starými Jinonicemi a Starými Butovicemi a vede do Radlického údolí.

Výsledkem tohoto návrhu jsou poměrně robustní pásy krajiny, které vedou z Prokopského údolí na Vidouli mezi Starými Jinonicemi a Novými Butovicemi a mezi Starými Jinonicemi a Radlicemi.

Obrázek č. 15, Územní plán (rok 1971)

Na rozdíl od předchozích let, v územním plánu z roku 1971 vidíme, že je zástavba ve Starých Jinonicích a Starých Butovicích spíše stabilizovaná. Rozvojové plochy vznikají směrem ke Klikaté ulici. Nově vymezená plocha na Dívčích hradech je z větší části nahradila občanská vybavenost a ve Stodůlkách vzniká kolem nové jádra.

Důraz je zde kladen především na rozvoj dopravní infrastruktury, čemuž se přizpůsoboval vývoj zástavby a vnímání krajiny. Nový návrh komunikace první třídy přidává rameno, které mělo vést do Prokopské údolí a Hlubočep. Prvně zde vidíme vymezení trasy linky metra i s vytipovanými stanicemi.

Stále užší koridory krajiny nyní vedou do Stodůlek v podobě centrálního parku a kolem komunikace první třídy tvoří izolační zeleň. Propojení krajin na Dívčích hradech s Vidoulí tudíž nebylo primárně plánované.

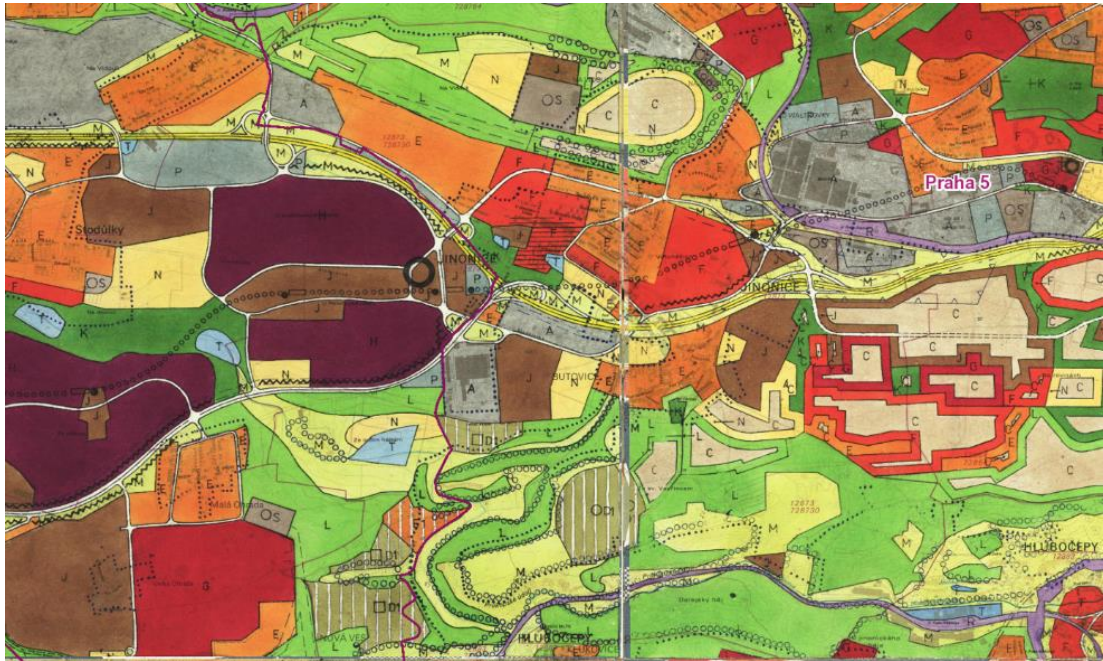

Obrázek č. 16, Územní plán (rok 1976)

V roce 1976 se ustoupilo od návrhu zástavby na Dívčích hradech. Stabilizované jádro ve Starých Jinonicích se mělo stále rozvíjet ke Klikaté ulici a Stodůlky se měly rozvíjet mezi ulicemi Jeremiášova a Bucharova.

Ustoupilo se i od návrhu komunikace přes Prokopské údolí a byly upřesněny stanice metra.

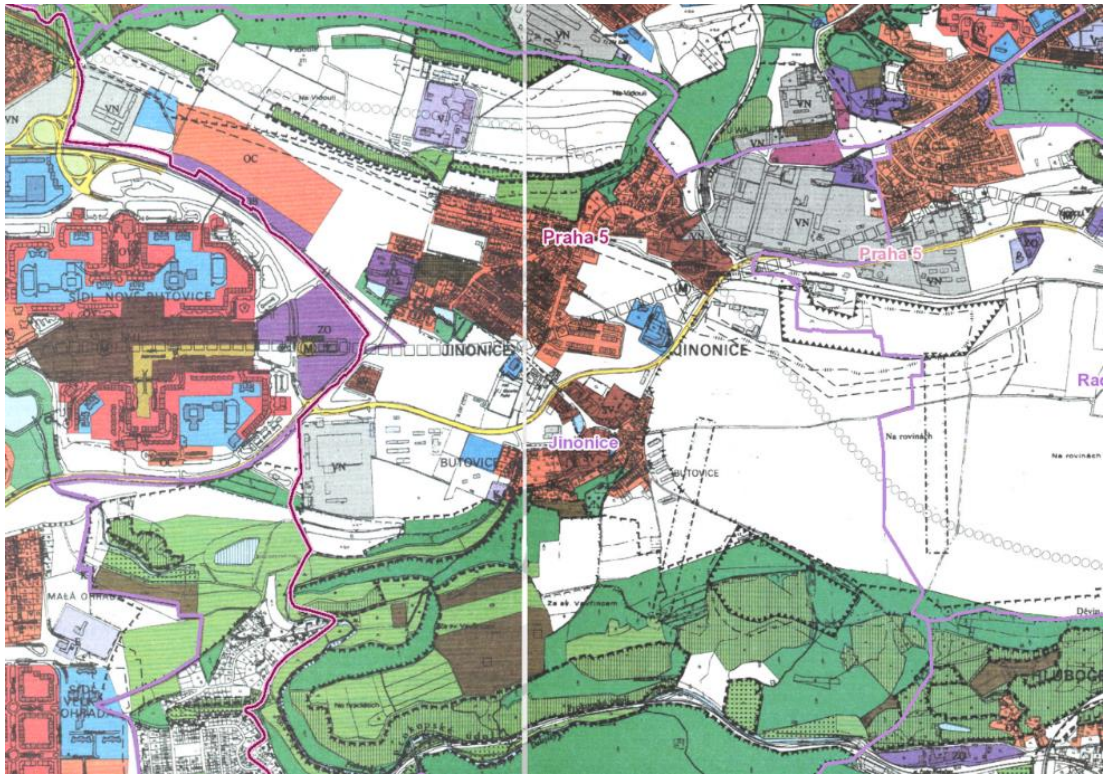
Podél komunikace je navrhován širší pás izolační zeleně, který měl propojovat navrhované lesy a parky na Dívčích hradech a Vidouli, která měla sloužit k rekreaci.

Obrázek č. 17, Územní plán (rok 1986)

Z plánu z roku 1986 můžeme vidět rezignaci na jakékoliv zastavění Dívčích hradů. Upřednostňoval se rozvoj jižního svahu Vidoule, za Jinonickým dvorcem a vznik nového sídliště ve Stodůlkách, kde se občanská vybavenost s rekreací centralizovala nebo plánovala na okraje zástaveb.

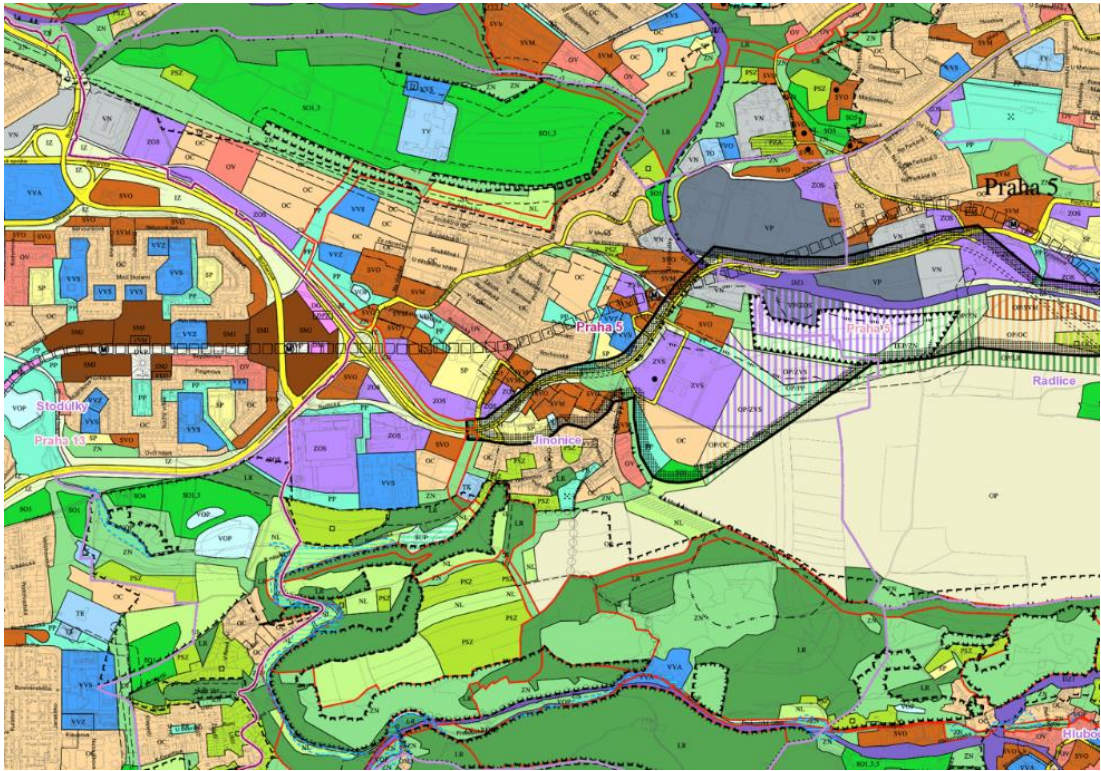
Krajina je izolovanější a na náhorních plošinách ustupuje zemědělství.

Obrázek č. 18, Územní plán (rok 1994)

V první polovině devadesátých let se ustupovalo před výstavbou především průmyslových areálů. Zástavba vznikala pouze ve Stodůlkách a část plochy byla zachovaná na svahu hory Vidoule.

Prvně zde vidíme dnešní podobu Radlické ulice, která se vyhýbá historickému jádru Starých Butovic.

Obrázek č. 19, Územní plán (rok 1999)

Na přelomu tisíciletí se plánovalo využít plochy k zahuštění zástavby především kolem Bucharovi ulice. Nad Radlickým údolím měl na Dívčích hradech vyrůst rozsáhlý areál občanské vybavenosti.

Prvně zde vidíme opětovnou myšlenku a snahu propojit krajiny Dívčích hradů a Vidoule.

V aktuálním územním plánu z roku 2009 se výkres nijak neliší.

4.3.2 Vývoj fyzického stavu

Obrázek č. 20, Letecký snímek (rok 1966-1967)

Letecké snímky z let 1966 a 1967 nenaznačují sídelní rozmach, který navrhoval územní plán z roku 1964. Stabilizovaná historická jádra jsou doplněna nanejvýš sportovními plochami, které jsou obklopeny zemědělskou půdou.

Obrázek č. 21, *Letecký snímek (rok 1988)*

Do roku 1988 se dramaticky změnila hustota zástavby Stodůlek, Nových Butovic a Velké Ohrady. Podlé plánu došlo k výstavbě dnešní Rozvadovské spojky, Bucharovi ulice, Radlické ulice a trasy linky metra. Díky sídelnímu rozmachu došlo k omezení prostupnosti krajiny.

Obrázek č. 22, *Letecký snímek (rok 1999)*

Na přelomu tisíciletí byla dokončena pouze výstavba občanské vybavenosti a obytných ploch za Jinonickým dvorcem.

Obrázek č. 23, Letecký snímek (rok 2010)

Územní plán z roku 2009 stále počítá s protažením Rozvadovské spojky až ke Starým Jinonicím, kde měl vzniknout nájezd. Zástavba, která zde v průběhu let vznikla, ovšem takovéto řešení vylučuje, a proto zde vznikly protihlukové valy. V dnešní době vznikají územní studie, které řeší, jak urychlit dopravu z dálnice D5 směrem z Plzně do centra města Prahy. Náhorní plošiny Vidoule a Dívčích hradů se postupně začínají zalesňovat.

Obrázek č. 24, Letecký snímek (rok 2022)

V dnešní době se zástavba nijak nerozšiřuje, pouze se vystavují nové, převážně kancelářské prostory, na již dříve zastavěných místech. Nejvíce vytíženými ulicemi jsou Bucharova, Jeremiášova, Radlická a Karlštejská. Centrální park, sportovní a školní areály poskytují lidem rekreační zázemí. Stále zde chybí řešení na krajinné i rekreační propojení otevřené krajiny Dívčích hradů a Vidoule.

5 Návrhová část

Zadání územní studie zeleného propojení Dívčí hrady – Vidoule

5.1 Důvody a cíle pořizování územní studie

Důvodem pro vznik územní studie je:

- Jedná se o stavebně nestabilizované území
- Střety veřejných a soukromých zájmů (záměry dopravní infrastruktury, požadavky na sídelní strukturu, limity využití území)
- Je potřeba prověřit způsob využití území

Cílem územní studie je:

Cílem územní studie je navrhnout rekreační a přírodní prostupnost mezi Vidoulí a Dívčími hrady.

5.2 Vymezení řešeného území

Řešené území se nachází v historickém jádru Starých Jinonic a Starých Butovic, na levé straně řeky Vltavy, na Praze 5. Zájmovým územím vedou rušné komunikace Karlštejská a Radlická a velkým omezením je zde i ulice Butovická, která je lemovaná historickými budovami a občanskou vybaveností.

Rekreační a přírodní dominantu celé Prahy, Dívčí hrady, se nacházejí na jihu řešeného území a přírodní, zčásti památka, Vidoule se nachází na severu území.

Převážně se zde vyskytují rodinné domy, na západní straně stojí bytové.

Obrázek č. 25, Hranice řešeného území

5.3 Požadavky na obsah řešení

Věcné požadavky na řešení:

Politika územního rozvoje:

- Podporovat biologickou rozmanitost a ekologickou rozmanitost, ochraňovat krajinný ráz
- Vytvářet podmínky pro migrační prostupnost krajiny, minimalizovat fragmentaci krajiny; Upřednostňovat před dopravní infrastrukturou a srůstáním sídel
- Zkvalitnění dopravní infrastruktury; podporovat veřejnou dopravu
- Podporovat přirozený koloběh vody v krajině a zvyšovat retenční možnosti; renaturace krajiny; hospodaření s dešťovou vodou
- Vytvářet preventivní opatření proti přírodním katastrofám (záplavy, eroze)
- Podporovat pestrost stanovišť v krajině
- Zmenšovat velké půdní bloky (meze, cestní síť)
- Vytvářet protierozní opatření

- Je nutné upřesnit koridory pro dopravní infrastrukturu (ÚUR, ©2023)

Zásady územního rozvoje:

- Zachování otevřených krajín Vidoule a Dívčích hradů
- Vytvoření zeleného propojení obou krajín
- Respektování trasy linky metra a Radlické ulice (ÚTVAR ROZVOJE HL. M. PRAHY, ©2009)

Územně analytické podklady:

- Evidují limity kvalitní zemědělské půdy v zastavěném území, lokálního biokoridoru, síť dopravní infrastruktury a záplavového území
- Vymezují záměry na dopravní infrastruktury, rozvojové plochy pro bydlení a vodní hospodářství
- Hodnotami území jsou historické návsi a propojení Starých Jinonic a Starých Butovic, transformační plochy v majetku Prahy (IPR PRAHA, ©2020)

Strukturální plán:

- Na přechodu otevřené a urbanizované krajiny rozvíjet rekreaci (parkové plochy, sportovní areály)
- Využít Galerii Nové Butovice a Staré Butovice jako vstup na Dívčí hrady
- Rozvíjet Dívčí hrady a Vidouli jako rekreační krajiny
- Realizace zelené osy Vidoule – Dívčí hrady (QARTA ARCHITEKTURA, ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA, ©2022)

Strategie 30+:

- Ochrana před zástavbou Dívčích hradů; rozvoj rekreace a ochrany přírody
- Bezbariérové území
- Podpora pěší a cyklistické infrastruktury
- Prověřování možností tramvajových tratí

- Provéřít možnosti parkování a placených zón
- Bezpečnost komunikací a jejich okolí
- Realizování severojižních rekreačních stezek; podpora rozvoje rekreace a sportu
- Rozvíjet rekreační potenciál na Vidouli, s ohledem na přírodní památky
- Participace občanů na rozvoji území

(Praha 5, ©2024)

5.4 Formální požadavky na řešení území:

Textová část slouží k podrobnému popisu záměrů, požadavků a všech grafických výstupů, které během navrhování územní studie vzniknou. Bude popisovat širší vztahy a fungování lokality nehledě na hranice zájmového území a popíše historický vývoj s aktuálním stavem. Podkladem pro osnovu územní studie může být metodika pro pořízení a zpracování územní studie od MMR (2024) a příručka ke zpracování územní studie od MMR, MŽP a SPÚ (2023). Dále bude obsahovat postup při vyhodnocování vhodnější varianty řešení území.

První etapa, Doplňující průzkumy a rozbory:

- Vytvořit demograficko-sociologickou analýzu; hustota zalidnění, věkové skupiny, rozložení obyvatel, mentální vnímání území
- Navrhnout základní koncepci urbanistického uspořádání (návrh ve dvou variantách)
- Vytvořit analýzu funkčního využití, občanské vybavenosti a typologie zájmového území
- Navrhnout systém veřejné infrastruktury (určit hierarchii), (návrh ve dvou variantách)
- Vytvořit koncepci dopravní a technické infrastruktury (návrh ve dvou variantách)

- Koncepce zelené infrastruktury (vytipovat prostory pro rekultivaci zeleně a rekonstrukci veřejného prostoru). (návrh ve dvou variantách)
- Provéřit možnosti proveditelnosti obou variant a vyhodnotit vhodnější řešení
- finanční rozvaha

Požadavky na grafické výstupy:

- Schéma hodnot, problémů, limit a záměrů (1:10 000)
- Hlavní výkres základní koncepce urbanistického uspořádání (1:5 000)
- Koncepce dopravní/technické/zelené infrastruktury a veřejné infrastruktury (1:1 000 nebo 2 000)
- Charakteristické řezopohledy (1:500 nebo 200)
- Případně perspektivy důležitých míst

Druhá etapa, Projednání s dotčenými orgány

Třetí etapa, Dopracování zvoleného řešení:

- Detailně dopracovat vhodnější návrh; uplatnit princip patnáctiminutového města; veřejná prostranství
- Vyřešit návaznosti na širší okolí
- Dopracovat návrh dopravní a technické infrastruktury
- Dopracovat návrh zelené infrastruktury

Požadavky na grafické výstupy:

- Urbanistický návrh
- Detailní návrh jednotlivých veřejných prostranství
- Návrh dopravní infrastruktury
- Návrh technické infrastruktury
- Návrh zelené infrastruktury
- Charakteristické řezy, pohledy

5.5 Témata k řešení

- Bezpečné překonávání Radlické ulice
- Systém zelené infrastruktury a zapojení doplňujících prvků (dešťové záhony, travnaté poldry)
- Umístění lokálního biokoridoru na transformační ploše
- Vstupy z urbanizované krajiny do otevřené krajiny a využití hranic
- Tangenciální rekreační stezky
- Zapojení obyvatel do plánování krajiny

6 Diskuse

Bakalářská práce se zabývala způsobem, jak správně navrhnout zadání územní studie, a to takovým způsobem, aby bylo dostatečně konkrétní a pro projektanta jasně uchopitelné, zároveň dostatečně otevřené, aby měl prostor území vyřešit a navrhnout.

Z této práce vyplývá, že vztahy mezi právními předpisy, ÚPP a ÚPD skýtají rizika, založená především na datumu vydání, jednotlivých dokumentů. Kvůli častým změnám územních plánů a koncepcí řešení vznikl slepenec na sebe nenavazujících koncepcí.

Řešená lokalita má velký rekreační a přírodní potenciál. Je zapotřebí otevřené krajiny ve městě chránit před zástavbou a podporovat rozmanitost a celistvost krajiny, protože její síla v odolávání klimatickým změnám a vlivům člověka tkví v její rozloze.

Při zpracovávání zadání územní studie byly identifikovány hodnoty přírodní a historické, které je potřeba chránit a vytvářet i příznivé okolní podmínky. Identifikovanými problémy, které se promítají do zadání územní studie, jsou především problémy spjaté s urbanistickým uspořádáním.

V současné době jsou Staré Jinonice a Staré Butovice spíše odděleny a jejich propojení nemá už takovou váhu, jako mělo v historii. Dříve dominantní Butovická ulice byla nahrazena Radlickou ulicí, která tyto dvě návsi rozdělila. Nároky na zkvalitnění životního prostředí a ochranu a podporu biologické rozmanitosti sílí a zvyšují se požadavky na prostupnost ať už urbanizovanou nebo otevřenou krajinou.

V rámci plnění strategií, politiky územního rozvoje i zásad územního rozvoje, by toto zadání mohlo vést k naplnění požadavků, které z těchto dokumentů vycházejí.

7 Závěr

Na základě cíle bakalářské práce bylo vypracováno zadání územní studie zeleného propojení Vidoule a Dívčích hradů.

Po seznámení se s problematikou, která se zde vyskytuje kvůli nesrovnalostem v předpisech, dokumentech a požadavcích byl vyhotoven výkres problémů a hodnot a byla popsána témata k řešení.

V průběhu zpracování bylo zjištěno, že zadání pro územní studie je pro tuto práci málo podrobné, v porovnání například s pokyny pro zadání územní studie krajiny. Nastává tedy otázka, jestli jsou pokyny pro územní studie napsány dostatečně podrobně nebo jestli je vhodné používat jedno zadání na různé problematiky.

Bakalářská práce může posloužit městské části Praze 5, jako informační podklad pro změnu územního plánu, či k identifikaci nebo potřebě řešit problémy v území.

8 Zdroje

Citace zdrojů podle ČSN ISO 690

8.1 Odborné publikace

CAWOOD HELLMUND P. a D. SOMERS SMITH, 2006: Designing Greenways : Sustainable Landscape for Nature and People. Island Press, United States of America, : 288 s. ISBN 1-55963-325-5.

Gojda M., 2000: Archeologie Krajiny, vývoj archetypů kulturní krajiny, Academia, Praha, 59 s.

HEKRLE M. a kol., 2021: Voda ve městě. Tisk Typos, tiskařské závody, Praha, : 202 s. ISBN 978-80-01-06817-5.

KALINGOROVÁ I. a KUBÁTOVÁ Š., 2018: Struktury urbanizované zeleně. České vysoké učení technické v Praze, Praha, : 198 s. ISBN 978-80-01-06517-4.

KRAJČI P. a LÍBAL P., 2018: Slavné stavby Prahy 5. FOIBOS BOOKS, Praha, : 192 s. ISBN 978-80-88258-11-7.

KUČA K., 2002: Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezku. Libri, 674 s. ISBN 80-7277-039-X.

MAIER K. a kol., 2013: Udržitelný rozvoj území. Grada Publishing, Praha, : 256 s. ISBN 978-80-247-4198-7.

PRACH K. a JONGEPIEROVÁ I., 2020: Ekologická obnova krajiny. Co člověk poničil, měl by zase napravit. ŽIVA. **2020/5**, 244 s.

SKLENIČKA P., 2003: Základy krajinného plánování. Naděžda Skleničková, Praha, : 321 s. ISBN 80-903206-1-9.

ŠERCLOVÁ A., ed., 2019: Krajina. In: Ottova encyklopedie A-Z. Třetí. Praha: OTTOVO NAKLADATELSTVÍ, 513 s. ISBN 978-80-7451-676-4.

TICHÝ D. a KOHOUT M., 2021: Plánování města. České vysoké učení technické v Praze, Praha, : 304 s. ISBN 978-80-01-06879-3.

8.2 Legislativní zdroje

Evropská úmluva o krajině. Rada Evropy. Florencie, 2000

Vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a o způsobu evidence územně plánovací činnosti

Vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), v platném znění

Zákon č. 280/1949 Sb., o územním plánování a výstavbě obcí

Zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon, v platném znění

Zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu

8.3 Internetové zdroje

AOPK ČR, ©2007. Územní systém ekologické stability. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://nature.cz/uses>

BALABÁNOVÁ, P. a I. KYSELKA, 2016. Zeleň. Ústav Územního rozvoje [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://www.uur.cz/media/lkelacpb/c5-2013.pdf>

BALABÁNOVÁ, P. a I. KYSELKA, 2016. Zeleň. Ústav Územního rozvoje [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://www.uur.cz/media/lkelacpb/c5-2013.pdf>

COE, ©2008. Definition and legal recognition of landscapes. Council of Europe [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/landscape/definition-and-legal-recognition-of-landscapes>

ČÚZK, 2012. Archiv. Český úřad zemědělský a katastrální [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>

Dívčí hrady, ©2021. Praha [online]. [cit. 2024-03-28]. Dostupné z: <https://www.praha-priroda.cz/lesy/divci-hrady/>

IPR PRAHA, ©2020. Územně analytické podklady. Institut plánování hlavního města Prahy [online]. [cit. 2024-03-27]. Dostupné z: <https://uap.iprpraha.cz/>

IPR PRAHA, ©2020. Výkresy územního plánu. IPR PRAHA [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://app.iprpraha.cz/apl/app/vykresyUP/>

IPR PRAHA, ©2023. Archiv leteckých snímků (ortofotomap). IPR PRAHA [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://app.iprpraha.cz/apl/app/ortofoto-archiv/>

IPR PRAHA, 2014. Dvě Prahy. Dvě Prahy [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://www.dveprahy.cz/>

MMR, ©2018. Zadání územní studie. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: https://mmr.gov.cz/Dotace/media/MMR_MediaLib/%c3%9azemn%c3%ad%200a%20bytov%c3%a1%20politika/%c3%9azemn%c3%ad%20pl%c3%a1nov%c3%a1n%c3%ad/Stanoviska%20a%20metodiky/MMR_11783_2018_81-Metodicky-pokyn-Zadani-uzemni-studie-osnova.pdf

MMR. Územní systém ekologické stability. Ministerstvo životního prostředí [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/uzemni_system_ekologicke_stability#:~:text=%C3%9

Azemn%C3%AD%20syst%C3%A9m%20ekologick%C3%A9%20stability%20krajiny,1)%20z%C3%A1kona%20%C4%8D.

QARTA ARCHITEKTURA, ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA, ©2022. Strukturální plán MČ Praha 5. Praha, 420 s. Dostupné také z: <https://cloud.praha5.cz/s/Koj3tkjTAx43cZ3>

Rekreace, ©2017. LINHART, J. a P. PÁČL. Sociologická encyklopedie [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Rekreace>

Rozvadovská radiála, ©2018. Rozvadovská radiála [online]. [cit. 2024-03-28]. Dostupné z: <https://www.radlickaradiala.info/vizualizace/>

SCHNEIDER, J., 2008. Rekreace. ResearchGate [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/40345552_Krajinna_rekreologie_I

SMITH, J., 2001. Urban Agriculture: Food, Jobs, and Sustainable Cities. SMITH, Jac. Jac Smith [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <http://www.jacsmit.com/book.html>

Strategie rozvoje MČ Praha 5, ©2024. *Praha5* [online]. [cit. 2024-03-27]. Dostupné z: <https://www.praha5.cz/app/uploads/2024/03/Akcni-plan-Strategie-rozvoje-MC-Praha-5-2030-verze-c.-7-platna-od-1.1.2024.pdf>

ÚTVAR ROZVOJE HL. M. PRAHY, ©2009. Zásady územního rozvoje hlavního města Prahy. Praha.eu [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: https://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/magistrat/odbory/odbor_uzemniho_rozvoje/uzemni_planovani/zasady_uzemniho_rozvoje_hmp/index.html

ÚUR, ©2023. Politika územního rozvoje České republiky. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online]. [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: https://mmr.gov.cz/getmedia/d69ce8f3-a7b8-4256-9869-1c894154423d/Brozura_APUR_CZ_2023_final_2.pdf.aspx?ext=.pdf

ÚUR, ©2023. Rekreace a cestovní ruch. Ústav Územního rozvoje [online]. [cit. 2024-03-25]. Dostupné z: <https://www.uur.cz/media/jctlqilh/c6-2023-09-rekreace-brozura.pdf>

Územní studie Vidoule, ©2018. Issuu [online]. [cit. 2024-03-28]. Dostupné z: https://issuu.com/studio-reaktor/docs/181206_vid_port_web

W. RUTLEDGE, Robert a Bennett L. BASORE, 1976. Ecological stability. Science Direct [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/0022519376900072>

8.4 Ostatní zdroje

Obrázek 1: Schéma uspořádání území

(https://uzr.praha.eu/uzplan/Uzemni_plan_HMP/zur/vydani2010/zur_vyd.htm, 2009)

Obrázek 2: Schéma dopravní infrastruktury

(https://uzr.praha.eu/uzplan/Uzemni_plan_HMP/zur/vydani2010/zur_vyd.htm, 2009)

Obrázek 3: Schéma technické infrastruktury

(https://uzr.praha.eu/uzplan/Uzemni_plan_HMP/zur/vydani2010/zur_vyd.htm, 2009)

Obrázek 4: Schéma ÚSES

(https://uzr.praha.eu/uzplan/Uzemni_plan_HMP/zur/vydani2010/zur_vyd.htm, 2009)

Obrázek 5: Schéma krajinných typů

(https://uzr.praha.eu/uzplan/Uzemni_plan_HMP/zur/vydani2010/zur_vyd.htm, 2009)

Obrázek 6: Schéma veřejně prospěšných staveb

(https://uzr.praha.eu/uzplan/Uzemni_plan_HMP/zur/vydani2010/zur_vyd.htm, 2009)

Obrázek 7: Schéma veřejně prospěšných opatření

(https://uzr.praha.eu/uzplan/Uzemni_plan_HMP/zur/vydani2010/zur_vyd.htm, 2009)

Obrázek 8: Koordinační výkres

(https://uzr.praha.eu/uzplan/uzemni_plan_hmp/OOP_144_2022/OOP.html, 2022)

Obrázek 9: Platný územní plán (rok 2009) (<https://app.iprpraha.cz/apl/app/vykresyUP/>)

Obrázek 10: Schéma problémů a hodnot (Šumanová, 2024) + podkladová map

(<https://uap.iprpraha.cz/>)

Obrázek 11: Schéma limitů a záměrů (Šumanová, 2024) + podkladová map (<https://uap.iprpraha.cz/>)

Obrázek 12: Studie Radlické radiály (<https://www.radlickaradiala.info/download/studie-jin-but-01-201811.pdf> 2018)

Obrázek 13: Urbanisticko-krajinářská studie Vidoule (https://issuu.com/studio-reaktor/docs/181206_vid_port_web)

Obrázek 14: Územní plán (rok 1964) (<https://app.iprpraha.cz/apl/app/vykresyUP/>)

Obrázek 15: Územní plán (rok 1971) (<https://app.iprpraha.cz/apl/app/vykresyUP/>)

Obrázek 16: Územní plán (rok 1976) (<https://app.iprpraha.cz/apl/app/vykresyUP/>)

Obrázek 17: Územní plán (rok 1986) (<https://app.iprpraha.cz/apl/app/vykresyUP/>)

Obrázek 18: Územní plán (rok 1994) (<https://app.iprpraha.cz/apl/app/vykresyUP/>)

Obrázek 19: Územní plán (rok 1999) (<https://app.iprpraha.cz/apl/app/vykresyUP/>)

Obrázek 20: Letecký snímek (rok 1966-1967) (<https://www.dveprahy.cz/>)

Obrázek 21: Letecký snímek (rok 1988) (<https://www.dveprahy.cz/>)

Obrázek 22: Letecký snímek (rok 1999) (<https://www.dveprahy.cz/>)

Obrázek 23: Letecký snímek (rok 2010) (<https://www.dveprahy.cz/>)

Obrázek 24: Letecký snímek (rok 2022) (<https://www.dveprahy.cz/>)

Obrázek 25: Hranice řešeného území (Šumanová, 2024)